

ŽENA PRŮKOPNÍKA

PŘÍBĚH LOBOTOMIE

ROMÁN

SAMANTHA GREENE WOODRUFF

ŽENA
PRŮKOPNÍKA
PŘÍBĚH LOBOTOMIE

Text copyright © 2022 by Samantha Greene Woodruff
This edition is made possible under a license arrangement
originating with Amazon Publishing, www.apub.com,
in collaboration with Kristin Olson Literary Agency s.r.o.

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Kristýna Kučerová, 2023
Cover © Faceout Studio, 2023
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2023

twitter.com/knihydobrovsky
www.facebook.com/KnihyDobrovsky.cz

ISBN 978-80-277-3861-8 (pdf)

SAMANTHA GREENE WOODRUFF

ŽENA PRŮKOPNÍKA PŘÍBĚH LOBOTOMIE

přeložila Kristýna Kučerová

OBSAH

PROLOG

PRVNÍ ČÁST

PRVNÍ KAPITOLA

DRUHÁ KAPITOLA

TŘETÍ KAPITOLA

ČTVRTÁ KAPITOLA

PÁTÁ KAPITOLA

ŠESTÁ KAPITOLA

SEDMÁ KAPITOLA

OSMÁ KAPITOLA

DEVÁTÁ KAPITOLA

DESÁTÁ KAPITOLA

JEDENÁCTÁ KAPITOLA

DVANÁCTÁ KAPITOLA

TŘINÁCTÁ KAPITOLA

ČTRNÁCTÁ KAPITOLA

MEZIHRA

DRUHÁ ČÁST

PATNÁCTÁ KAPITOLA

ŠESTNÁCTÁ KAPITOLA

SEDMNÁCTÁ KAPITOLA

OSMNÁCTÁ KAPITOLA

DEVATENÁCTÁ KAPITOLA

DVACÁTÁ KAPITOLA

DVACÁTÁ PRVNÍ KAPITOLA

DVACÁTÁ DRUHÁ KAPITOLA

DVACÁTÁ TŘETÍ KAPITOLA

DVACÁTÁ ČTVRTÁ KAPITOLA

MEZIHRA

TŘETÍ ČÁST

DVACÁTÁ PÁTÁ KAPITOLA
DVACÁTÁ ŠESTÁ KAPITOLA
DVACÁTÁ SEDMÁ KAPITOLA
DVACÁTÁ OSMÁ KAPITOLA
DVACÁTÁ DEVÁTÁ KAPITOLA
TŘICÁTÁ KAPITOLA
TŘICÁTÁ PRVNÍ KAPITOLA
TŘICÁTÁ DRUHÁ KAPITOLA
TŘICÁTÁ TŘETÍ KAPITOLA
TŘICÁTÁ ČTVRTÁ KAPITOLA
TŘICÁTÁ PÁTÁ KAPITOLA
TŘICÁTÁ ŠESTÁ KAPITOLA
TŘICÁTÁ SEDMÁ KAPITOLA
TŘICÁTÁ OSMÁ KAPITOLA
TŘICÁTÁ DEVÁTÁ KAPITOLA
ČTYŘICÁTÁ KAPITOLA

ČTVRTÁ ČÁST

ČTYŘICÁTÁ PRVNÍ KAPITOLA
ČTYŘICÁTÁ DRUHÁ KAPITOLA
ČTYŘICÁTÁ TŘETÍ KAPITOLA
ČTYŘICÁTÁ ČTVRTÁ KAPITOLA
ČTYŘICÁTÁ PÁTÁ KAPITOLA
ČTYŘICÁTÁ ŠESTÁ KAPITOLA
ČTYŘICÁTÁ SEDMÁ KAPITOLA
ČTYŘICÁTÁ OSMÁ KAPITOLA
ČTYŘICÁTÁ DEVÁTÁ KAPITOLA
PADESÁTÁ KAPITOLA
PADESÁTÁ PRVNÍ KAPITOLA
PADESÁTÁ DRUHÁ KAPITOLA

EPILOG

POZNÁMKA AUTORKY

PODĚKOVÁNÍ

*Tuto knihu věnuji svému manželovi, který mi po celou tu dobu,
co jsme spolu, pořád říká: „Já jen chci, abys byla šťastná,“*

a

*své matce, která vždycky věřila, že můžu dělat cokoli
(a nikdy nepřestala doufat, že toto „cokoli“
by jednoho dne mohlo znamenat i spisovatelku).*

PROLOG

1952

MARGARET SE ROZHLÉDLA PO HLOUČKU SVÝCH PŘÍTELKYŇ A SOUSEDEK, které obsadily její obývací pokoj. Na první předváděcí akci to byla vcelku hojná účast, měla by být nadšená. Jenže nebyla. Snažila se konverzovat s paní Millhousovou, ale dokázala myslet jen na to, jak se jí pod přestřiženým pasem oblíbených šatů rýsují ty hrozné faldy na břiše. Skoro nemohla dýchat. Asi přece jen měla poslechnout matku a zvolit raději volné kanárkově žluté šaty, které jí nedávno koupil Frank. Zatracený Frank. Jak je pořád laskavý a snaží se, aby se opět cítila dobře a aby si připadala krásná! Jenže ona se nemůže zbavit pocitu, že už ji stejně odepsal. Že už ji tak jako tak pokládá za jednu z těch, které si musí oblečení pečlivě vybírat, aby zamaskovaly svou příšernou postavu. A to jí je teprve sedmadvacet.

Závistivě pohlédla na Carolyn Cartersonovou, jejíž štíhlý pas ještě zdůrazňoval růžový pásek. Obě porodily před osmi týdny, jenže zatímco Carolyn si klidně přijde v tom, co nosila před těhotenstvím, navíc s krásně zvlněnými, hustými kaštanovými vlasy, Margaret dokonce musela poprosit matku, aby jí dopnula šaty. Vlasy, kdysi překrásně plavé a jemné jako hedvábné sřapce na záclonách, měla teď matné, zplihlé a skoro se nedaly učesat. Pokusila se tu hrůzu zakrýt maličkým kloboučkem a doufala, že pokrývka hlavy odvede pozornost i od jejího bledého obličeje. Poslední dobou nesnášela

pohled do zrcadla, protože jí pokaždé připomnělo, že jasně modré oči, které byly před těhotenstvím její největší chloubou, často navíc zdůrazněné blankytným odstínem šatů, vybledly a zešedly. Růžová plet, díky níž vypadala, jako by celé odpoledne bruslila na kluzišti, zesinala a zežloutla a i s jasně rudou rtěnkou, pro kterou se dnes rozhodla, vypadala jako duch. Zato Carolyn celá jen zářila a uvolněně se smála u stolku s kávovým servisem. Margaret si připadala jako mlhavé mračno, které zatemní vše, co má kolem sebe.

Štípalo ji v nose a do očí se jí hrnuly slzy. Teď ne. Prosím, teď ne. Zatařala ruce v pěst a ostré nehty, které si sotva zvládla ostříhat – na rudý lak, který si koupila právě pro tuto příležitost, už nedošlo – zaryla hluboko do dlaní, aby přemohla smutek. Zářivě se usmála na vedle sedící paní Millhousovou. Na melancholii teď není čas. Miminko hlídá babička, starší děti jsou ve škole. Tohle je moje chvíle, řekla si v duchu. Začátek další životní kapitoly, v níž budu něco víc než jen Frankova manželka a matka Johna, Maisy a Williama.

Přes pokoj k nim došla Lucy, na růžových rtech vykouzila úsměv od ucha k uchu a vzala Margaret za paži. „Paní Millhousová, moc se omlouvám, ale musím si na chvíli půjčit naši hostitelku.“ Díkybohu za Lucy! Odvedla Margaret ke stolku, na kterém byly vyrovnané nakoupené sladkosti. Carolyn určitě nemusí chodit pro dezerty do obchodu. Margaret dřív taky nemusela, pekla báječné moučníky. Jenomže ta doba už je dávno pryč, stejně jako její postava. Zachvěla se, protože si vzpomněla, jak se včera pokusila upéct sušenky. Mouka byla úplně všude. Máslo se nedalo pořádně utřít, a když konečně strčila to nepovedené těsto do trouby... najednou kouř a smrad. Ještě že ji matka probudila.

„Maggie, zlato, myslím, že bys měla začít.“ Slova nejlepší přítelkyně Lucy vytrhla Margaret ze zamyšlení. Pohlédla na hodiny na

krbové římse. Děti se brzy vrátí domů. Kolik času už promrhala? Bála se, že prezentaci nezvládne. A vůbec, proč by ji vlastně chtěl někdo poslouchat?

Lucy zřejmě vycítila její nerozhodnost, a tak oznámila: „Dámy, naše hostitelka by vás ráda požádala o pozornost.“ Postrkovala přitom Margaret ke stolu před krbem. Margaret na něj rozprostřela bílý ubrus, který dostala od firmy a na němž se báječně vyjímalý produkty nejrůznějších pastelových barev a velikostí. Podepsala s nimi smlouvu, protože zboží ji opravdu nadchlo. Navíc doufala, že pořádáním těchto setkání prospěje nejen své rodině, ale i ostatním.

Jenže teď, tváří v tvář hloučku uvolněných a šťastných žen, si musela v duchu vynadat. Jak ji vůbec mohlo napadnout, že je to dobrý nápad? Vždyť ona už mezi ně nepatří. Už není ta sousedka, která hlídá kamarádkám děti a každý týden pořádá čajové dýchánky s partičkou karet. Ne, teď je z ní podivínka, která vypadá příšerně a skoro podpálila kuchyň, když pekla sušenky. *Možná by bylo lepší, kdyby dům shořel.* Ne. Tohle si nesmí myslet. Věděla, že to není správné.

Trošku se vzpamatovala a podívala se na Carolyn, která její pohled opětovala s dokonalým úsměvem roztleskáčky. Margaret měla sto chutí ji uškrtit. Místo toho však přerušila probíhající hovor a nejistě pronesla: „Dámy, všem vám moc děkuji, že jste dnes přišly.“ *To zvládneš. Musíš.* „Myslím, že některé už tenhle zázračný produkt znáte. Tupperware.“ Vykouzčila široký, strnulý strojený úsměv, obrátila pravou ruku dlaní nahoru a přejela s ní po kraji stolu. „Vím, že žádná z nás nemá na rozhazování, a ujišťuji vás, že vám dnes nechci nic prodávat. Jen vám chci povědět, jak se ze mě díky Tupperware stala lepší manželka a lepší matka.“ *Lži.* „S Tupperware každé jídlo déle vydrží. Z dnešního rostbifu může být zítra sendvič a pozitíí dušené maso k večeři. Jednou uvařit, třikrát jíst! Všechno to jídlo,

kterým se dosud plýtvало, se dá dnes krásně uložit a uchovat. Ušetříte čas, peníze i místo v lednici.“

Margaret se rozhlédla po vřelých úsměvech ve tvářích svých přítelkyň a sousedek a najednou si připadala silnější. Pokračovala v prezentaci, ukázala jim, jak se dají uchovat zbytky pečeného krocana i několik dní. Požádala pár kamarádek – včetně Carolyn –, které už Tupperware znaly, aby řekly pár slov. Pak už bude stačit jen předvést poslední kousek a může začít vyplňovat objednávky. Určitě se jen pohnou.

„A na závěr vám musím ještě ukázat tuhle báječnou novinku. Je to jeden z nejnovějších produktů této řady, a i když tuhle značku možná už používáte, tenhle kousek jste určitě neviděly.“ Margaret nasadila široký úsměv, prošla obývacím do kuchyně a zavolala: „Všichni přece milujeme želé, že ano?“ Vrátila se s plastovou formou na bábovku přikrytou víkem ve tvaru talíře.

„Želé vypadá vždycky báječně, ale když ho chcete vyklopit z formy, potřebujete dost velký talíř. A teď si představte, že vám kus zbyde. Jak docílíte toho, aby neztratilo tvar? V Tupperware za vás tenhle problém vyřešili, protože vymysleli tento dokonalý výrobek. Stačí formu otočit, želé se vyklopí na víko, z něhož se mrknutím oka stane talíř, který neudělá ostudu ani vašemu svátečnímu porcelánu.“ Margaret pyšně zvedla formu, aby na ni viděly všechny přítomné a odhalila mistrovské dílo z červeného, oranžového a žlutého želé s bílými žužu bonbony a rudými koktejlovými třešničkami. V pokoji se ozval potlesk.

„A pak, když je čas sklízet, stačí nasadit formu zpátky na talíř!“ Pokusila se formu zacvaknout, ale nějak to nešlo. Potřebovala by si ji položit na stůl, jenže ten byl plný ostatních výrobků. Zvedla koleno, aby si o něj opřela víko a mohla předvést, jak to krásně cvakne.

Necvaklo to, ale ruplo. Vinou prudkého pohybu těsné šaty praskly a špeky se vyvalily dírou v roztrženém švu těsně nad podvazkovým pásem. Zoufale se pokusila je zakrýt, jenže si na prsa připlácla žele. Rozmázlo se a spadlo na podlahu.

Dámy zalapaly po dechu. Rozhostilo se ticho. Margaret si klekla a začala z hnědé koberce shrabovat barevnou břečku. *Jen se všichni podívejte! Královna hospodyněk, která se nedokáže postarat o děti, nenarve se do šatů a neumí předvést ani pitomou plastovou krabičku.* Schoulila se do klubíčka a zakryla si obličej i uši. Pak se tiše rozplakala.

Vzdáleně vnímala, že Lucy vyprovází dámy ze dveří. Po chvíli ucítila matčin parfém a za další chvíli ji několikery silné ruce vynesly nahoru do postele. Slyšela hlasy dětí, které škemraly, aby mohly jít za maminkou, a modlila se, aby je nepustili dovnitř. Kéž by mohla zůstat navěky schovaná pod dekou. S těmihle lidmi už nedokáže nikdy ani promluvit.

PRVNÍ ČÁST

Ruth: 1933–1936

PRVNÍ KAPITOLA

RUTH DOŠLA K VELKÉ CIHLOVÉ BUDOVĚ A ZATLAČILA DO ZDOBNÝCH tepaných vrat. Pohled na vlastní příjmení vyryté do černého železa přesně v úrovni očí jí nebyl příjemný, ale pokusila se nad to povznést. V téhle nemocnici je pouze zaměstnaná, nic víc.

Vnější nádvoří za vraty bylo plné stromů, jejichž listí se právě začínalo barvit do zářivě červené, fialové a zlaté. Během několika týdnů se letní zahrada promění na pestrobarevnou podzimní svatyni sloužící novým pacientům i jejich rodinám. Emeraldinova nemocnice je sice veřejnou institucí uprostřed New Yorku, ale Ruthina rodina od začátku usilovala o to, aby jejich léčebna v ničem nepřipomínala ty chladné, temné státní ústavy, kde se ze stěn odlupuje barva, světlo jen poblikává a pokoje jsou přečpané. Vytvořili něco úplně nového – veřejnou nemocnici pro duševně choré s péčí a vybavením soukromých sanatorií a přímým napojením na lékařskou fakultu, která se stala zázemím prvotřídního výzkumného střediska.

Byl tak trochu zázrak, že Ruthin otec Bernard Emeraldine, syn významného průmyslníka Thomase Emeraldina, nadšení pro novou nemocnici sdílel se svou dcerou. Vlastně to byla jediná věc, která je spojovala, i když zájem o přírodní vědy a medicínu získala také od něho. Koneckonců, vybudovat nemocnici, v níž by se lidem ze všech tříd dostalo prvotřídní péče, byl jeho nápad. Rozhodl se věnovat milion dolarů Newyorskému ústavu pro choromyslné, jenž

dnes nesl jeho jméno, a nikoli luxusní psychiatrické klinice Payna Whitneyho, kde byl po Velké válce hospitalizovaný její bratr Harry.

Tenkrát Ruth natolik zaměstnávala péče o bratra, že otcovým plánům nevěnovala moc pozornosti. Vlastně nevěnovala pozornost ničemu a k otcově velké radosti přestala pracovat pro hnutí sufražetek. Neměla čas ani na svého snoubence Lawrence, takže ten to nakonec vzdal a oženil se s její bývalou spolužačkou z Mount Holyoke, která čas měla.

Nemocnice se stala jejím posláním, teprve když ztratili Harryho. Zatímco rodiče Bernard a Helen příkladně truchlili nad smrtí syna, přijímali kondolence a stáhli se z veřejného života, Ruth nevěděla, kam dřív skočit. Svůj žal přetavila v práci a všemi silami se snažila přičinit o to, aby bezprecedentní dar její rodiny skutečně pomohl vytvořit prvotřídní výzkumné a léčebné zařízení. Poháněla ji naděje, že tak ušetří jiné rodiny od bolesti ze zbytečné ztráty blízkého člověka.

Dodnes ji udivovalo, že jí tehdy otec dovolil pracovat přímo s novým ředitelem nemocnice Charlesem Haydenem. Nejspíš si myslel, že ji místo asistentky zaměstná do doby, než se objeví nějaký nový nápadník. Jenže Ruth se velmi brzy stala nepostradatelnou a dnes, po více než deseti letech, dohlížela jako zástupkyně ředitele na každodenní provoz nemocnice, sledovala pokroky pacientů, a dokonce se podílela na přijímání nových zaměstnanců. Emeraldinova nemocnice se stala smyslem jejího života. Přesněji řečeno, stala se jejím životem.

Po Harryho smrti byla nemocnice to jediné, co Ruth zbylo. Dnes už věděla, že ani její oddanost a nasazení nemohly Harryho zachránit před jeho démony, ale nadále věnovala nemocnici veškerou svou energii. Jistě, je jí čtyřiatřicet a bezpochyby zůstane starou pannou, ale má svou nemocnici a své pacienty. A každý den kráčela

po První avenue s tichou nadějí, že je předurčena k čemusi většímu. Najít lepší způsob, jak pečovat o duševně choré, a třeba je i vyléčit. Změnit život mnoha rodinám.

Když vstoupila do cihlové budovy s vysokými stropy a velkými klenutými okny a kráčela dlouhou chodbou s křišťálovými lustry a orientálními koberci v jasných barvách, cítila hrdost, že pomohla vybudovat ústav, kde se všem pacientům dostává té nejlepší péče. Emeraldinova nemocnice s teplými dřevěnými podlahami, zahradami, a dokonce i tanečním sálem působila dojmem domova, nikoli zdravotnického zařízení. Bylo to místo, kde se opravdu léčilo.

Ruth vešla do kanceláře, odložila hnědou kabelku z krokodýlí kůže na pohovku pod oknem, sundala si klobouček s pérem a pověsila ho na mosazný věšák v rohu. Uhladila si tmavé vlasy, pár uvolněných pramenů zastrčila do utaženého drdolu a rychle zkontrolovala svůj vzhled v zrcadle. Přehnaná pozornost okolí, kterou jí vysloužily neobyčejně krásné rysy, jež zdědila po matce, jí byla během studií spíše nepříjemná, a i když se svým vzhledem moc cavyků nenadělala, pořád byla v mnoha ohledech vyslankyní nemocnice, takže se od ní očekávalo, že bude také dobře vypadat. Naštěstí jí matčina švadlena pomáhala držet krok s poslední módou.

Přišla brzy, jako obvykle, takže jí před oficiálním zahájením pracovního dne zbývalo dost času. Nepodívala se do kalendáře ani na hromadu spisů na psacím stole a rovnou se vydala na obhlídku jednotlivých oddělení. Tohle měla na své práci nejraději. Obvykle začínala na nejvzdálenějším oddělení trvalé péče. Tady byli hospitalizovaní muži a ženy, kteří už nemocnici patrně nikdy neopustí, skutečně beznadějně případy – alespoň dle názorů mnoha lékařů i rodin samotných pacientů. Ruth o nich ale takto neuvažovala a stále chovala v srdci naději, že se všichni lidé, snad až na duševně choré

recidivisty, mohou uzdravit alespoň natolik, aby se vrátili domů. Vyžadovalo to komplexní léčbu, nejmodernější lékařské poznatky a soucitnou péči. Recidivisty posílali na uzavřené oddělení vězeňské nemocnice na Blackwellově ostrově, které se nacházelo hned vedle starého Octagonu (tak nechvalně proslaveného tím prokletým článkem Nellie Blyové).

Ačkoli si přála, aby na uzdravení stačila empatie a čerstvý vzduch, z vlastní zkušenosti věděla, že k tomu, aby se pacienti zbavili svého utrpení, potřebují mnohem víc. Harry si na venkově v léčebně Payna Whitneyho užíval čerstvého vzduchu do sytosti a zdálo se, že našel útočiště v truhlářské dílně, kde vyráběl ptačí budky. A jelikož Ruth trávila část každého dne po jeho boku a hovořila o něm s lékaři, věděla, že nedostatkem empatie také netrpěl. Přesto mu nikdo nedokázal zabránit, aby si jednoho dne z prostěradla neumotal oprátku. Ne, Ruth věděla, že léčba vyžaduje mnohem víc, a každý den se snažila objevit metodu, která bude fungovat.

Kráčela rychle a na nádvoří před oddělením trvalé péče dorazila za necelé dvě minuty, což byl skutečně výkon, protože musela minout několik budov. Nejprve zamířila k pokojům pro chudé. Emeraldinova nemocnice patřila k hrstce ústavů, které byly dost velké na to, aby mohly uspokojit potřeby všech vrstev. Majetným samozřejmě nabízeli soukromé pokoje, ale Ruth naplňovalo velkou hrdostí, že pokoje pro nejchudší pacienty obývá maximálně šestnáct osob, zatímco

ve většině veřejných léčeben stály postele po desítkách od stěny ke stěně.

I tak ji ale za dveřmi ohlušil křik, zpěv a brebentění pacientů a znovu se neubránila myšlence, jak strašný rámus musí být v ostatních nemocnicích. Už jen z toho kraválu by se člověk zbláznil.

„Slečno Emeraldinová, znáte mého papouška?“ Spěchala k ní postarší žena, zářivě se usmívala a ukazovala na povlak od polštáře, který měla uvázaný na rameni.

„Ještě ne, slečno Nellie. Jakkap se ten fešák jmenuje?“ Ruth přistoupila na hru a naklonila se, aby si prohlédla imaginárního ptáčka.

„Fešák?“ zachichotala se Nellie. „Tohle je přece ženské oddělení. Jste hloupá nebo co?“ Zčistajasna ji popadl vztek a pokusila se dlouhými nehty poškrábat Ruth obličej.

Ruth před ní uskočila a vzápětí jí přiběhli na pomoc zdravotní sestra a dva zřízenci. „Nic mi není,“ prohlásila rozhodně, chytila Nellii za ruce a pevně je sevřela. „My si s Nellií teď pěkně sedneme na postel a počkáme, až jí přinesete svěrací kazajku, aby se trochu uklidnila.“

„Kazajku ne! Zabije mi papouška! Ty mrcho! Ruth, ty mrcho!“ Nellie ječela a mlátila sebou, Ruth zesílila stisk a ostatní ženy v pokoji se začaly smát a hýkat.

Ruth už dávno přesvědčila pana Haydena, aby se pro znehybnění násilných psychotiků přestaly používat klecové postele a židle s koženými pásy. V Emeraldinově nemocnici se v případě potřeby používaly ke spoutání mírnější svěrací kazajky.

„Nellie,“ řekla Ruth hlasitě a neústupně a stiskla svíjející se ženě paže. „Ptáčka vám položíme na postel, hned vedle vás. Pokud se začnete ovládat, než přijdou s kazajkou, tak vám ji ani nebudou muset nasadit. Hlavně se ale potřebujete uklidnit. Dámy,“ Ruth se přísně

zadávala na ostatní ženy v pokoji, „všechny občas míváte chvílky, kdy potřebujete pomoci se sebeovládáním, tak se prosím chovejte slušně a dopřejte slečně Nellii chvílku na uklidněnou.“

Za čtvrt hodiny, kdy už byla o poznání klidnější Nellie bezpečně spoutaná v kazajce, Ruth vstala, ujistila pacientku, že ji brzy rozvážou, pak se otočila na podpatku bílo-hnědé polobotky s tkaničkami a pokračovala v obchůzce. Podívala se na hodinky a s rozladěním zjistila, že už je skoro devět; jestli se chce podívat na pacientku, kterou přijali včera večer, nestihne zajít do pokojů pro barevné ani k ženám v soukromém křídle. Tuhle novou ženu přivezli z Bowery, tělo měla samou modřinu, krvácela v obličeji, levé oko opuchlé a zavřené. Kdyby nekřičela a nenadávala jako špaček, skončila by na běžném nemocničním pokoji.

„Zabiju ho, už se mě nikdy ani nedotkne,“ ječela vysokým hlasem pořád dokola, když ji zřízenci přiváděli. Při myšlence, co se té nebohé ženě asi stalo, se Ruth zachvěla.

Zamířila přímo k místnosti vyhrazené pro vodoléčbu, protože předpokládala, že právě sem lékař pacientku umístil. Teplá koupel s neustálým přítokem vody sice nebyla z nejmodernějších, ale Ruth ji přesto pokládala za jeden z nejlepších nástrojů pro zklidnění rozrušených pacientů.

V místnosti stálo osm kovových van. Na první pohled to vypadalo, že v nich plavou jen lidské hlavy. Ženy byly od krku dolů schované pod víky zakrývající celé vany, takže se nemohly moc hýbat. Byly zcela ponořené ve vodě, která byla buď velmi horká, nebo naopak velmi studená, a to podle toho, zda jejich těla potřebovala šok, nebo uvolnění. Žena z předešlého večera ležela klidně a jedna sestra ji přitom krmila vývarem.

„Jak se dnes daří naší nové pacientce?“ zeptala se sestry a na ženu ve vaně se vřele usmála.

„Uklidnila se, ale teď zas nechce mluvit.“ Sestra zoufale povytáhla obočí.

„Vítejte v Emeraldinově nemocnici.“ Ruth si přitáhla židli k vaně. Žena odvrátila zrak. „Určitě máte strach, ale tady jste v bezpečí, to vám mohu slíbit. Chceme vám pomoci. Můžete se na mě podívat?“ Žena natočila hlavu k Ruth, která jen stěží zamaskovala svůj šok. Při pohledu zblízka si totiž uvědomila, že to vůbec není žena, ale sotva dvanáctiletá dívka. „Zlatíčko, já jsem Ruth Emeraldinová, zástupkyně ředitele téhle nemocnice. Nejsem lékařka, ale starám se o to, aby ti naši lékaři a sestry co nejvíc pomohli. Mohla bys mi říct svoje jméno?“

„Mary,“ odpověděla dívka skoro šeptem.

„Výborně, Mary, víš, proč jsi tady?“

Mary přisvědčila.

„A můžeš mi to říct?“

„Protože tentokrát jsem se ho pokusila zabít.“ Mluvila hlubokým, hrdelním hlasem. Ruth v něm zaslechla úzkost.

„Koho ses pokusila zabít?“ zeptala se klidně, protože věděla, že pokud se děvče skutečně pokusilo o vraždu, tak ji čeká úplně jiný rozhovor s úplně jiným člověkem. Na ostrově. „Zdá se, že ti někdo ošklivě ublížil. Můžeš mi říct, kdo to byl?“

„Je mrtvý? Můžu to říct, jenom jestli je mrtvý.“

„Děvenko, nevím, o kom mluvíš, takže se obávám, že ti s jistotou nemohu říct, zda je ten dotyčný mrtvý, nebo živý.“

Mary zbledla strachy a těkala očima po místnosti. „On mě najde. Přejde si pro mě. Říkal, že když to někomu povím, tak mě zabije. Zabije a pak to bude dělat s mojí mrtvolou. I když jsem ho

škrábala a kopala. Říkala jsem mu, že je to bezbožné, ale jemu to bylo jedno. Pořád na mě mířil tím nožem a...“ odvrátila zrak, očividně v rozpacích.

„To je v pořádku, nic zlého jsi neprovedla. Mně se můžeš svěřit. Opravdu.“ Ruth natáhla ruku a pohladila dívku po hlavě.

„No, já se rozhodla, že mu ukážu, jestli to zase zkusí. Sebrala jsem mu nůž a schovala ho pod matraci. Když přišel zase smradlavý domů a začal na mě sahat, snažila jsem se ho zastrašit.“ Dívka ztichla a vzápětí začala ječet a naříkat jako včera v noci.

„Mary.“ Ruth se nenechala vyvést z míry a počkala, až Maryin záchvat pomine. Bohužel podobně smutné příběhy slýchala od ženských pacientek až příliš často. Vodoléčba dívku za chvíli uklidnila a Ruth vlídně pokračovala: „Můžeme k vám poslat policii, aby ho trochu vyděsila. Jde o tvého otce?“

„Mého otce?“ Mary se zatvářila zmateně. „Ten je mrtvý.“

„Tak s kým bydlíš, drahoušku?“

„S mámou... a s bratrem.“

„Aha.“ Ruth se nadechla a dál hladila Mary po hlavě. „To, co se ti stalo, není tvoje vina, rozumíš mi?“ Jemně uchopila do rukou Maryinu tvář a zadívala se jí přímo do očí. „Vím, že máš strach, ale nic jsi neprovedla. U nás v nemocnici se zotavíš a já ti slibuji, že tu budeš v bezpečí. Tvůj bratr se sem nedostane. Můžeš tu začít úplně znovu.“

Mary si ji měřila s pochybnostmi v očích, ale pak se rozplakala a přisvědčila. „Děkuju,“ řekla tiše, skoro šeptem.

„Mary, máš ráda květiny?“ Dívka se na ni tázavě podívala. „Máme tady překrásné zahrady. Když zůstaneš v klidu, až odejdu, tak bychom se pak spolu mohly jít na ty květiny podívat. Teď musím na schůzi, ale sestry se tady o tebe dobře postarají. Budeš v bezpečí. Dovolíš jim to, než se vrátím?“ Mary váhavě přikývla a Ruth vstala.

Ráda by zůstala déle, ale obávala se, že ředitel už je nejspíš v kanceláři. Ruth byla vždycky pyšná na to, kolik toho stihne před pravidelnou ranní poradou. Ještě připomněla zdravotní sestře, že k Mary nesmí žádné návštěvy. Kdyby se po dívce někdo ptal, chce o tom hned vědět. Pak se spěšně vypravila do administrativního křídla.

Když usedala k psacímu stolu, všimla si hromádky nových spisů nachystaných u lampy zdobené vitráží, kterou jí vnutila matka; zvlněný vzorek šefíků ve světle zelených a lila odstínech dodával kanceláři obložené tmavým dřevem trochu ženskosti. Nahoře na hromádce ležel vzkaz od ředitele Haydena: *Pohovor dnes v 11.00*. Rychle vstala a vyšla do chodby.

„Charlesi!“ Ruth strčila hlavu do dveří šéfovy kanceláře. „Kdybych věděla, že přijdete dřív, odložila bych si pochůzky na později.“

„Ale no tak, Ruth, neblázněte. Měl jsem brzy ráno pouze jednu schůzku a k ní se vztahuje i ta složka na vašem stole. Omlouvám se, že to na vás házím na poslední chvíli, ale tenhle doktor je ve městě jen na jeden den. Včera večer jsme se s ním sešli, já a děkan z univerzity, a měli bychom o něj velký zájem jako o nového primáře neurologického oddělení. Je to moc zajímavý chlapík. Je zároveň neurolog i praktikující psychiatr a jeho vášní je výzkum. Přesně to, co jste mi říkala, že potřebujeme. Býval bych vás s ním nejprve seznámil, ale škola tu večeri zorganizovala na poslední chvíli. A jelikož jste si tenhle úkol vzala za svůj, chtěl jsem, abyste ho co nejdřív také poznala.“

„Jistě. Děkuji vám,“ opáčila klidným, profesionálním tónem, i když ve skutečnosti by ho nejraději objala, tolik si cenila důvěry, kterou do ní vkládal. Věděla, že i bez ohledu na své příjmení má obrovské štěstí, když může jako žena zastávat tuto pozici; pracovat s mužem, jenž byl ochoten s ní jednat s kolegiální úctou, je skutečně vzácné.

„Podívejte se na jeho životopis. Vřele nám ho doporučují z Yaleovy univerzity. K tomu spolupracuje i s několika velice novátorskými vědci v Evropě. Na univerzitě dělá na všechny vynikající dojem.“

„Ten na ně dělali i všichni tři poslední uchazeči, a přitom byli ještě méně progresivní než doktoři, co před třinácti roky léčili mého bratra.“ Ruth zatočila tenoučkými hodinkami na zápěstí.

„Jste nemilosrdná kritička, slečno Emeraldinová, ale právě proto jste pro tuhle práci jako stvořená. Buďte tvrdá i při pohovorech. Potřebujeme tu nové názory. Najděte novátorské lékaře a zaveďte změny. Dlužíme to našim pacientům!“ Ředitel Hayden uhodil pěstí do velkolepého dřevěného psacího stolu a usmál se, prošedivělý knírek mu povyskočil a koutky úst se mu zvlňily. Ruth připadalo neuvěřitelné, že pracuje pro tak úžasného člověka. Má opravdu štěstí.

„Jistě, pane řediteli.“

Ruth se vrátila ke svému stolu a začetla se do životopisu kandidáta. Jestli je ten doktor ve skutečnosti tak schopný a moderní, jak to vypadalo na papíře, tak by opravdu mohl být tím, koho Emeraldinova nemocnice potřebuje. Její naděje však splaskla v okamžiku, kdy vstoupil do dveří.

Očividně dbal o svůj zevnějšek, každý detail byl zvolený tak, aby dělal dojem, počínaje dokonalým, na míru ušitým oblekem a konče směšnou koží bradkou. Byl oblečený jako další z řady ctižádostivců, kteří chtějí vypadat úspěšnější, než jsou, a kteří se dle jejich zkušeností nakonec vydají stejnou cestou jako mnoho jiných slibných lékařů: prvotní nadšení udusí neschopnost se prosadit. Krásné obleky vymění za flekaté košile. Proč se obtěžovat s oblékáním do práce, když jsou vaši pacienti umazaní od jídla, které odmítají pozřít, anebo v horším případě od exkrementů, které si po sobě v záchvatu šílenství rozpatlali?

Ruth si představila, jak jiskru v očích toho muže otupuje realita, a on se nakonec nevyhnutelně uchýlí ke staré praxi čalouněných samotek a řetězů. O tohle Emeraldinova nemocnice neusiluje. Tady to chtějí dělat lépe. Mnohem lépe.

Pak ale doktor Robert Apter promluvil. „Slečno Emeraldinová, hned v úvodu bych si s vámi rád pohovořil o pravidlech tohoto ústavu, protože pro své pacienty toho určitě můžete udělat mnohem víc, madam.“

Ruth trhla hlavou. „Tak za prvé, nejsem madam, a za druhé, ještě jsme se ani navzájem nepředstavili a vy už kritizujete naši nemocnici? Používáme nejnovější léčebné metody a naším cílem je zabezpečit pacientům maximálně důstojné zacházení. Jak víte, máme tu vážně choré osoby, z nichž některé jsou nebezpečné sobě i ostatním. Neustále hledáme nové možnosti, jak našim chovancům dopřát ještě více pohodlí a život, který si každá lidská bytost zaslouží, a moderní postupy, které by jim v jejich utrpení ulevily.“ Ruth cítila, jak jí podrážděním vstávají chloupky vzadu na krku. Takový troufalý a neomalený chlap. Zahleděla se z okna, aby se uklidnila. Ale když se otočila zpátky, zjistila, že doktor Apter mezitím přešel přes kancelář a teď stojí vedle ní. Vzal Ruth za ruku. Co to má znamenat?

„Omlouvám se, slečno Emeraldinová. Jsem doktor Robert Apter a velice rád vás poznávám.“ Vysmívá se jí? V její vlastní kanceláři? „Teď už bychom mohli přejít k věci?“ Upřeně na ni hleděl sytě hnědýma očima, a dokonce mrkl. Mrkl! V prvních minutách pohovoru v ústavu pro choromyslné. Co je ten člověk zač? „Slečno Emeraldinová, znám pověst této nemocnice i jejího progresivního vedení. Proto jsem k vám byl tak otevřený. Domnívám se totiž, že jste vzácný člověk podobného smýšlení.“

„A... aha,“ vykoktala Ruth a o krok ucouvla, aby se vzpamatovala. „Takže se domníváte, že po těch několika hodinách, které jste tu strávil, už o naší nemocnici víte dost, abyste mohl vznášet připomínky k tvrdé práci vedení i lékařů?“

„Neměl jsem v úmyslu vás urazit. Jen navrhnout, abyste si rozšířila obzory.“

„Rozšířila obzory? Pane, já čtu všechny lékařské časopisy o léčbě šílenství a přidružených duševní poruch, některé z nich neznají dokonce ani naši lékaři. A pokud jde o pokrokové a slibné léčebné metody pro naše pacienty, tak nenajdete oddanějšího člověka, než jsem já. Tak mluvte k věci.“ Ačkoli zvolila ostrý tón, oči jí zářily. Každý, kdo ji dobře znal, by okamžitě poznal, že ji tenhle člověk zajímá mnohem víc, než dává najevo.

„Jenže když půjdu přímo k věci, vytratí se moment překvapení,“ odpověděl hravě. „Nejdřív si musíte vyslechnout předeheru, abyste si užila crescendo!“

„Symfonie mám ve velké oblibě, ale nikoli ve své kanceláři.“ Tohle divadýlko ji sice popuzovalo, ale přistihla se, že musí přemáhat úsměv. „Pane doktore, povězte mi, prosím, proč máte zájem o tuto práci a jak byste ji tu chtěl vykonávat. Pak už se potřebuji věnovat svým vlastním úkolům.“

„Dobrá, povím to tedy jednoduše, když jinak nedáte.“ Usadil své pevné tělo do koženého křesla před psacím stolem. „Pokud vím, tak jste první nemocnice, která při léčbě pacientů využívá konvulzní terapii, je to tak?“

„Ano, je. Konvulze navozené metrazolem nám jako metoda modifikace chování připadají velmi slibné a první experimenty s několika muži z oddělení trvalé péče vypadají nadějně.“

„Ano, ano,“ přerušil ji. „Výhody této terapie dobře znám, sám jsem ji pomáhal prosazovat. Oceňuji, že ji používáte, jelikož tím dokazujete, že jste pochopili základní předpoklad: šílenství nelze vyléčit psychoanalýzou.“

Páni, ten je ale strohý. A arogantní. Přesto si však přála, aby rozhovor pokračoval. „Teorie doktora Freuda ve mně vyvolávají smíšené pocity. Předpokládám, že právě jeho jste měl na mysli. Jistě, v raném dětství se mohou vyskytnout faktory, které později ovlivní pacientovu chorobu, jenomže já jsem viděla mnoho nemocných lidí a nevěřím, že stačí si s nimi jenom povídat o minulosti.“ *Mému bratrově to zjevně nestačilo*, pomyslela si smutně.

„Ano! Přesně tak. My musíme léčit duševní chorobu, ne se vracet k dávným křivdám.“ Odmlčel se, a ačkoli Ruth věděla, že to dělá jen pro dramatický efekt, nemohla si pomoci a netrpělivě si poposedla, protože se nemohla dočkat pokračování. „Slečno Emeraldinová, narazila jste při své četbě na nějakou práci, která se zabývá mechanikou mozku?“

„Mechanikou... asi tak docela nevím, co tím míníte.“

„Aha, to mě překvapuje. Je to poměrně radikální myšlenka, kterou americké psychiatrické kruhy zatím nepřijaly, třebaže spojitost mezi neurologickým a psychologickým stavem je velmi dobře zdokumentována.“

Všimla si, že se na ni dívá, a samotnou ji šokovalo, když si uvědomila, že se jí zrychlil tep. „Doktore Aptere, jak patrně víte, v Emeraldinově nemocnici nechováme averzi k radikálním myšlenkám, pokud dovedou zmírnit utrpení našich pacientů a jejich rodin. Naopak, lékaře vybízíme, aby sami navrhovali nové postupy.“

„Zmírnit utrpení... v tom je právě ten problém, slečno Emeraldinová.“

„Prosím?“ Ruth se naklonila přes stůl a hledala jeho oči. Tolik se do nich chtěla zase podívat.

„Jsem si jistý, že vás vedou dobré úmysly, nicméně lidé jako vy, mám na mysli ty, co spravují nemocnice, mrhají časem na utěšování a zmírňování symptomů, jenomže pacienti potřebují radikální řešení!“ Vyskočil ze židle a teatrálně zvedl ruce do vzduchu.

„Radikální řešení?“

„Ano! Teď se konečně dostáváme k věci. Dospěl jsem k přesvědčení, že v mozku šílence je něco – ve fyzickém smyslu –, co způsobuje chorobu, tedy minimálně v těch nejzávažnějších případech. A jsem si jistý, že pokud se tím budeme opravdu zabývat, dokážeme tyto abnormality najít a odstranit. Pacient pak bude moci opustit nemocnici a zařadit se zpátky do společnosti. Natrvalo.“ Znovu se na ni zadíval a ona byla tentokrát tak uhranuta jeho zápletem i nečekanou upřímností, že nedokázala odvrátit zrak. Usmál se a pokračoval: „A já o to hodlám neúnavně usilovat, slečno Emeraldinová, protože vím, že to je úkol, pro který jsem se narodil.“

Ruth si ho pozorně a zamyšleně prohlížela. Není hezký, alespoň ne v tradičním smyslu toho slova. Nos má v poměru k obličeji až moc velký, bradu spíš protaženou než hranatou (což ještě zdůrazňuje ta bradka) a není ani moc vysoký. Přesto ji uhranul. Doktor Robert Apter v sobě měl cosi, co v ní vyvolávalo touhu pomoci mu dosáhnout všeho, co si předsevzal. Srdce se jí rozbušilo. Jakmile se trochu uklidnila a vymanila z kouzla, jímž ji očaroval, začala přemýšlet o jeho slovech. „Doktore Aptere, vaše teorie je fascinující, ale zajímalo by mě, jak chcete ty mozky zkoumat?“

„Inu, pokud jste si o mně něco přečetla, tak víte, že jsem se několik posledních let podílel na výzkumu v jednom evropském zařízení. A myslím si, že Emeraldinova nemocnice je díky svým vztahům

s akademickou obcí newyorské lékařské fakulty ideálním místem pro zřízení nové výzkumné laboratoře. Zde budu mít přístup jak k živým pacientům, jejichž chování budu moci studovat, tak k mrtvolám, které potřebuji pro samotnou práci.“

„Mrtvoly?“

„Ano, jistě,“ přitakal nevzrušeně a podíval se na Ruth, jako by se ho právě zeptala, zda se v předpovědi počasí mluvilo o dešti. „Musím zkoumat mozky mrtvých, lépe řečeno bývalých pacientů. Díky pověsti vaší nemocnice a spolupráci s fakultou nebude problém sehnat vzorky, které potřebuji. Jsem si jistý, slečno Emeraldinová, že jakmile jich prozkoumám dost, přijdu na to.“ Vstal, došel až k ní a upřeně se jí zadíval do očí. „Popravdě, nepřestanu, dokud to nedokážu.“

Ruth si uvědomila, že zadržuje dech. Zhluboka se nadechla, obešla stůl a postavila se před tohoto cizího muže. Jakmile jí došlo, že je vyšší než on, rychle se opřela o okraj stolu, aby mu hleděla přímo do očí.

„Doktore Aptere...“

„Říkejte mi Roberte, prosím.“

„Doktore Aptere,“ zopakovala rázně, „jestli máte pravdu, mohlo by to znamenat revoluci v péči o duševně choré.“

„Ano, slečno Emeraldinová, obrovského potenciálu této práce jsem si velmi dobře vědom. Takže se vás ptám: Chcete, aby se tato nemocnice stala místem, které tuto revoluci umožní? Mohli bychom se zapsat do historie.“

Ruth cítila, že se červená. Nehledě na svůj původ, anebo možná právě kvůli němu, byla Ruth dost samotářská a tajnůstkářská. Vychovali ji tak, aby nedělala rozruch a neusilovala o pozornost, takže vedla svůj život v tichosti a ústraní a svou práci nevystavovala na odív. Po zásadním zvratu v léčbě duševně chorých však zoufale

toužila. Ano, udělá cokoli, naprosto cokoli, aby se tato revoluce podařila. Představa, že by záměrně usilovala o věhlas své nemocnice, jí však připadala odporná. Sláva není jejím cílem. Jde jí o pokrok, lepší léčbu, uzdravení. Doktor Apter nemohl vědět, jak zoufale po tom touží, zjevně to ale nějak vycítil.

Ruth už vedla mnoho přijímacích pohovorů, ale žádného uchazeče nepřijala hned. Vlastně k tomu ani neměla pravomoc. Tenhle člověk byl však jiný. Jeho arogance jí sice připadala nesnesitelná, ale jeho zápal byl inspirativní. „Doktore Aptere, povězte mi prosím konkrétně, co budete pro svůj výzkum potřebovat. Ráda bych vám totiž u nás nabídla místo. S okamžitou platností.“

Po mnoha letech nadějí do jejích dveří konečně vstoupil člověk, který možná objeví nový lék. Nemohla riskovat, že ho ztratí.

DRUHÁ KAPITOLA

NEŽ POZNALA DOKTORA ROBERTA APTERA, ŽILA RUTH V PŘESvědčení, že láska na první pohled, kterou tak často zobrazují ve filmech, je jen teatrálním výmyslem. Ke kouzlům opačného pohlaví nebyla lhostejná, ale muži, kteří jí vstoupili do cesty, v ní nikdy nezanechali trvalejší dojem. Chodit na schůzky pokládala za jednu ze svých povinností, zejména po Harryho smrti, ovšem nápadníky většinou vybírala matka, takže se podobali jejímu bývalému snoubenci Lawrencovi – dokonale vychovaní a dokonale nudní. Několik z nich se podařilo vzbudit její zájem alespoň v ložnici, ale mimo ni jí připadali obyčejní jako kus papíru.

Koncem dvacátých let Ruth nějakou dobu vedla neobvykle aktivní společenský život, a to především díky své drahé přítelkyni Susii Davenportové. Ačkoli na vysoké škole Mount Holyoke patřily do stejného dívčího spolku, poznaly se teprve v roce 1917, když se řízením osudu ocitly na demonstraci ve Washingtonu, kde jim kdosi do rukou strčil transparent PANE PREZIDENTE, CO UDĚLÁTE PRO ŽENSKÉ VOLEBNÍ PRÁVO?

„Koukám, že se tu sešla veverka s žirafou,“ ucedila tehdy škádlivě Susie. „Nemohla bys aspoň pokrčit kolena, aby ten transparent nebyl nakřivo?“